

تخصص صنعت حسابر س ، مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع

پری امیری^۱، علی اصغر متقی^۲

^۱ گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران، تبریز

^۲ استاد یار، گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران، تبریز (نویسنده مسئول)

چکیده

تخصص صنعت حسابر س، استراتژی تمایز بین موسسات حسابرسی محسوب می شود که به موسسات حسابرسی امکان می دهد تا خودشان را از رقبای خود در انجام تقاضای مشتریان خود متمایز سازند و موسسات حسابرسی را قادر می سازد تا در ویژگی - هایی غیر از قیمت، با رقبای خود به رقابت پردازند. از اینرو این تحقیق در صدد است تخصص صنعت حسابر س، مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع را بررسی نماید. متغیر وابسته این تحقیق امتیاز گزارشگری مالی به موقع است و متغیر مستقل مدیریت سود با نقش تعدیل گری تخصص حسابر س صنعت می باشد. جامعه آماری این تحقیق شرکت بورس اوراق بهادار تهران که پس از در نظر گرفتن شرایطی تعداد ۱۸۶ شرکت به عنوان کل نمونه تحقیق انتخاب شده اند. دوره تحقیق ۱۰ سال (۱۳۸۵-۱۳۹۵) می باشد. برای آزمون فرضیات از روش رگرسیون استفاده شده است. یافته های مهم این تحقیق این است که تخصص صنعت حسابر س بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تأثیر دارد. همچنین بین تخصص حسابر س و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه مثبت وجود دارد اما بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود ندارد. همچنین بین تخصص حسابر س صنعت و مدیریت سود رابطه ای مشاهده نشد.

واژه های کلیدی: مدیریت سود، تخصص حسابر س، امتیاز گزارشگری مالی به موقع

۱- مقدمه

اهمیت حسابرسی به عنوان یکی از ساز و کارهای راهبری شرکتی، توجه زیادی را از سوی محققین به خود جلب کرده است. مشکل تضاد منافع بین مدیران و سهامداران موجب استخدام حسابرسان شد تا نسبت به تطابق صورت های مالی با اصول پذیرفته شده حسابداری از جهات با اهمیت، به سهامداران شرکت گواهی دهند (واتر و زیمرمن، ۱۹۸۳) همچنین حسابرسی نقش بالاهمیتی در حفاظت از حقوق سهامداران ایفا می کند (نیومن و همکاران، ۲۰۰۵) و با علامت دهی در مورد قابلیت اعتماد اطلاعات مالی ارائه شده توسط مدیران، به مدیران منفعت می رساند. بنابراین کیفیت حسابرسی خصوصاً بعد از فروپاشی شرکت های بزرگ، از اهمیت شایان ذکری برخوردار است. تدوین کنندگان استانداردهای حسابرسی بی درنگ به منظور تقویت کیفیت حسابرسی به تدوین استاندارد های حسابرسی و استانداردهای کنترل کیفیت می پردازند. این استانداردها پایه و اساسی به منظور حمایت از حسابرسی با کیفیت بالا ایجاد می کنند. به هر حال، این نکته حائز اهمیت است که عوامل مؤثر دیگر، همچون بینش استفاده کنندگان، مهارت و صلاحیت حسابرسان، فعالیت های دیگران در زنجیره گزارشگری مالی، قوانین و مقررات و محیط کسب و کار نیز نقش بسزایی بر کیفیت حسابرسی دارند. سود گزارش شده یک شرکت، منعکس کننده تخصیص کارآمد منابع در داخل شرکت و فعالیت های عملیاتی شرکت می باشد. لذا مشکلی که امروزه علیرغم افزایش سطح آگاهی ها و دانش عمومی استفاده کننده گان از صورتهای مالی دیده می شود؛ اتکای شدید بر اعداد گزارشات حسابداری به ویژه سود حسابداری جهت تصمیم گیری در خصوص سرمایه گذاری می باشد. (قدرتی و فیضی، ۱۳۹۴). سرمایه گزاران و دیگر کاربران زمانی می توانند از سودهای شرکت برای تصمیم های سرمایه گذاری و پیش بینی جریان های نقدی و سودهای آینده به طور صحیح بهره گیرند که سودهای شرکت بر مبنای عملکرد مالی واقعی شرکت و نه بر اساس اعمال نظر مدیریت در استفاده از روش های حسابداری، گزارش شده باشد.

استانداردهای حسابداری به مدیران اجازه می دهد که طیف وسیعی از اختیارات را در انتخاب روش های مختلف حسابداری برای محاسبه سود در اختیار داشته باشند ممکن است مدیران از تمام این اختیارات برای تحقق اهداف شرکت استفاده نکنند چنین رویکردی در میان شرکت های بررسی شده می تواند ناشی از انگیزه های مدیران این شرکت ها به منظور فرار مالیاتی و اجتناب از توزیع مجدد منافع حاصل از عملیات شرکت باشد (دادبه و همکاران، ۱۳۹۲). بارتون^۱ و اسکینر^۲ (۲۰۰۲) ادعا کردند که گزارشگری مالی مبتنی بر اصول پذیرفته شده حسابداری، سطح مدیریت سود افزایشده را محدود می کند. زیرا مدیریت سود افزایشده منجر به بیش نمایی سود و در نتیجه بیش نمایی دارایی ها در ترازنامه شده و این آثار به صورت تجمعی در ترازنامه انباشته می شود. اقلام تعهدی اختیاری به عنوان جزئی از کل اقلام تعهدی به سبب قابلیت اعمال نظر توسط مدیران این امکان را به مدیران شرکت ها می دهد که سود گزارش شده را به سود مطلوب نظر خود نزدیک کنند. استفاده از اقلام تعهدی اختیاری پاداش مدیران را افزایش می دهد (برادران حسن زاده و کامران زاده اضماره، ۱۳۸۸) برخی از محققین

^۱ Bortun^۲ Skinner

نظیر ملندر^۳ و همکاران (۲۰۱۳) این انگیزه ها را در سه دسته طبقه بندی کرده اند: (۱) انگیزه افزایش رفاه سهامداران (۲) انگیزه تسهیل قابلیت پیش بینی سود (۳) انگیزه رفاه مدیریت (جمشیدی نوید، ۱۳۹۵).

۲- بیان مسئله

تخصص صنعت حسابرِس، استراتژی تمایز بین مؤسسات حسابرِسی محسوب می شود که به مؤسسات حسابرِسی امکان می - دهد تا خودشان را از رقبای خود در انجام تقاضای مشتریان خود متمایز سازند و مؤسسات حسابرِسی را قادر می سازد تا در ویژگی هایی غیر از قیمت، با رقبای خود به رقابت پردازند. استانداردهای حسابرِسی حرفه ای بر اهمیت درک محیط تجاری مشتریان، تاکید کرده اند. در رابطه با صنعت حسابرِسی از عوامل مرتبط با حسابرِسی نحوه مدیریت سود و تسلیم کرده گزارش های مالی به موقع می باشد. به موقع بودن یکی از مهمترین ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی محسوب می شود به موقع بودن به این مفهوم است که اطلاعات باید در کوتاه ترین زمان و به سریع ترین شکل ممکن در دسترس استفاده کنندگان قرار گیرد. هر چه فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی واحدهای تجاری کوتاه تر باشد، سودمندی حاصل از صورتهای مالی حسابرِسی شده سالانه واحدهای تجاری افزایش می یابد. افزایش فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی، احتمال فاش شدن اطلاعات به نفع گروهی از استفاده کنندگان و به زیان سایرین را افزایش می دهد.

مدیریت سود یکی از ابعاد مهم کیفیت گزارش مالی و موضوع اصلی در میان تمامی سهامداران شرکت می باشد از آنجا که میزان سود یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد محسوب می شود، می توان گفت سرمایه گذاران به ابعاد کمی و کیفی سود اهمیت زیادی قائل هستند عناصر کمی سود را می توان اندازه اقلام تعهدی اختیاری در نظر گرفت، به این ترتیب که هر چه اقلام تعهدی اختیاری در سود بالا باشد نشان دهنده این است که امکان مدیریت سود بیشتر می شود (بولو و طالبی، ۱۳۸۹). اما نکته حائز اهمیت این است که به کارگیری اقلام تعهدی اختیاری (معیاری از مدیریت سود) سالانه برای کشف مدیریت سود موجب عدم کشف مدیریت سود می شود. به سبب این که تأثیرات مدیریت سود بالا و پایین (جهت مدیریت سود) در میان دوره ها در پایان سال تعدیل می شود که این موجب کاهش میانگین اقلام تعهدی در پایان سال می گردد (زنکین و اوزکان، ۲۰۱۰). علاوه بر این استانداردهای حسابداری ملزم می کند که برخی از درآمدها و هزینه ها (مانند مالیات بر درآمد) که ماهیت سالانه دارد ابتدا برای کل سال برآورد شود تا بتوان بر اساس آن، سهم دوره میانی را به نحو مناسب شناسایی کرد بنابراین مدیر می تواند با فرصت طلبی از این برآوردها استفاده کند و با به کار بردن ابزاری به نام مدیریت سود عملکرد میان دوره ها را غلط منعکس کند (دس و همکاران، ۲۰۰۹).

^۳ Melendrez

^۴ - Das et al

۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

با گسترش روز افزون واحدهای اقتصادی و پیچیدگی آن نیازهای نظارتی را بیش از پیش ضروری می نماید در این محیط استفاده کنندگان برای تصمیم گیری به اطلاعات مختلفی از جمله اطلاعات مالی درباره بنگاه های اقتصادی نیاز دارند. در این رابطه صورت های مالی به عنوان مهمترین مجموعه اطلاعات مالی شرکت ها و بیانگر نتایج فعالیت آن ها محسوب می شود. اما مسئله مهم تردید در مورد قابلیت اتکای اطلاعات مزبور است. عدم دسترسی مستقیم به اطلاعات، فرآیند تهیه آن و آثار زیان بار استفاده از اطلاعات گمراه کننده و مهمتر از تضاد منابع موجب افزایش تقاضا برای خدمات حسابرسی مستقل شده است.

به دنبال ورشکستگی و تقصیر و تقلب شرکت های بزرگ و بعضی چند ملیتی که باعث بدنامی مؤسسات بزرگ حسابرسی جهان و انحلال آن ها گردید، نقش کیفیت حسابرسی و نظارت و دسترسی به اطلاعاتی قابل اعتماد و مربوط نقشی برجسته تر پیدا نمود و نهادهای قانون گذار و نظارتی مانند کمیسیون اوراق بهادار ایالت متحده آمریکا^۵ توجه خود را به کیفیت گزارش های مالی معطوف ساختند و به این ترتیب قوانینی نظیر قانون ساربنز آکسلی آمریکا (مصوب ۲۰۰۲) مقررات جدید فدراسیون حسابداری اروپا و ساختار نظارتی مانند هیئت نظارت بر شرکت های سهامی عام در آمریکا^۶ شکل گرفت (یعقوب نژاد، امیری ۱۳۸۸). بنیتوآرونا (۲۰۰۴) نشان داد که حسابرسان با تخصص ویژه در حسابرسی یک صنعت خاص به دو دلیل عمده کیفیت حسابرسی بالاتری دارند. اول: آشنایی بیشتر با مسائل و مشکلات حسابداری و حسابرسی آن صنایع به دلایل اجرای مداوم حسابرسی آن، دوم: وجود انگیزه برای کسب و حفظ شهرت در حسابرسی آن گروه از صنایع خاص. تحقیقات اخیر بیانگر این است که بین نوع صنعت مورد تخصص حسابرس و کیفیت گزارش حسابرس رابطه مثبتی وجود دارد. به عبارت دیگر حسابرسانی که در صنعت مورد نظر تخصص دارند به دلیل داشتن توانایی بیشتر در شناسایی و برخورد با مشکلات ویژه آن صنعت می توانند حسابرسی را با کیفیت بالاتری انجام دهند. به علاوه، هر قدر مؤسسه حسابرسی تجربه بیشتری در صنعت خاصی کسب نماید، به دلیل ایجاد شهرت مثبت، علاقه بیشتری به ارائه خدمات حسابرسی با کیفیت برتر پیدا می کند (میکبخت و همکاران، ۱۳۹۵).

مشکلات نمایندگی در نتیجه تضاد منافع که میان مدیران و سهامداران وجود دارد، ایجاد می شود. هم چنین، همین تضاد منافع به نحو دیگری میان سهامداران کنترل کننده شرکت (سهامداران عمده) و سهام داران اقلیت وجود دارد. وجود چنین تضاد منفعی باعث ایجاد مسائل و مشکلات نمایندگی و در نتیجه منجر به هزینه های نمایندگی شده که به شرکت و ذی نفعان آن منتقل می شود. در همین راستا هزینه های نمایندگی ناشی از تلاش های مالکان برای کنترل مدیران، اغلب قابل توجه و با اهمیت است. از سوی دیگر نیز مدیران مایلند ثابت کنند که آنها نسبت به منافع سهامداران مسئول بوده و به دنبال افزایش ثروت سهامداران هستند (جنسن، ۱۹۸۶). بنابراین هر دو گروه (مالکان و مدیران) مایل به استفاده از خدمات حسابرسی مستقل هستند. بدین ترتیب حسابرسی به عنوان راهکاری کارآمد برای محدود کردن اختیارات مدیران در روابط قراردادی محسوب می شود.

^۵ SEC^۶ PCAOB

بادر صورت وجود رقابت در بازار، مؤسسات حسابرسی علاوه بر دریافت حق الزحمه کمتر ممکن است صاحبکاران خود را نیز از دست بدهند. در صورتی هم که مؤسسات حسابرسی حق الزحمه بیشتری را نسبت به هزینه های صرف کرده برای انجام خدمات حسابرسی درخواست کنند، دیدگاه جامعه نسبت به کیفیت کار آنها با تردید همراه خواهد شد. بنابراین می توان مشاهده کرد که تحقیقات تجربی در رابطه با حق الزحمه حسابرسی شرکت های بورسی در ایران، اطلاعات مناسبی را برای سرمایه گذاران به منظور تفسیر حق الزحمه حسابرسی فراهم می آورد (گریفین و همکاران، ۲۰۱۱). با توجه به نقش کنترلی و اعتباردهی حسابرسان و وجود سطوح متفاوت کیفیت مؤسسات حسابرسی از یک سو و همچنین وجود انگیزه ها و مسائل مختلف در تهیه و ارائه اطلاعات و گزارش های مالی به وسیله مدیریت از سویی دیگر، در این تحقیق، اقلام تعهدی غیر عادی را نماینده ای برای کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شده و آثار متغیر های مستقل (حق الزحمه حسابرس، تجربه حسابرس) بر کیفیت حسابرسی، مورد بررسی قرار می گیرد. تا با کمک نتایج آن، مدیران و سرمایه گذاران را در ارزیابی حق الزحمه حسابرسی و تجربه حسابرسان یاری کرد، مسأله از آنجایی اهمیت پیدا می کند که بدانیم در دو سال اخیر بر اساس گزارش داخلی رئیس کمیته حسابرسان معتمد بورس (پیگیری محقق) پرونده های موجود در کمیته حسابرسان معتمد بورس اوراق بهادار و هیئت بدوی جامعه حسابرسان رسمی (تا شهریور ماه ۱۳۸۶) بالغ بر ۱۲۰ پرونده بوده که به نظر می رسد می تواند بیانگر این باشد که کیفیت حسابرسی در ایران می بایست مورد بازبینی قرار گیرد (یعقوب نژاد، امیری ۱۳۸۸).

از سوی دیگر امروزه سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و سایر اشخاصی که با در نظر گرفتن مفروضات خاص و با مشخص کردن نحوه استنباط یا پنداشت خود و بر اساس اطلاعات صورت های مالی و یادداشت های توضیحی تصمیم گیری می نمایند خواستار آن هستند که سرمایه های خود را در فعالیتی بکار اندازند که روز به روز افزایش یافته و به حداکثر برسد. به همین دلیل به دنبال فرصت های سرمایه گذاری هستند که بیشترین ثروت را برای آنان خلق می کند (مشدئی و همکاران، ۱۳۹۲). با وجود اهمیت و نقش این عامل مهم و تأثیرگذار در تأمین مالی، پژوهش های گذشته داخلی، تاکنون نتوانسته اند انعطاف پذیری مالی را به شکل مناسب تعریف عملیاتی نمایند و در بیشتر موارد، تنها از آن تعریفی ذهنی همانند توانایی شرکت برای پاسخگویی در برابر رویدادهای غیرمنتظره آتی ارائه داده اند. در نتیجه، نبود مطالعه سیستماتیک در مورد انعطاف پذیری مالی در تحقیق های پیشین عجیب به نظر نمی رسد. چگونگی اتخاذ تصمیمات در مواجهه با محدودیت های مالی، از بنیادی ترین سؤالات مطرح در ادبیات مالی است. علت این موضوع این است که محدودیت های مالی می توانند تخصیص بهینه سرمایه گذاری را تخریب نموده و ارزش شرکت را کاهش دهند (رحیمیان و جان فدا، ۱۳۹۳). اما با توجه به اینکه مدیران شرکت ها در حال تلاش هستند تا اینکه نشان دهند که منابع نقدی شرکت در حالت مطلوب است بنابراین احتمالاً مدیران از اقلام تعهدی برای نشان دادن وضعیت شرکت سوء استفاده می کند. با توجه به نیاز واحدهای تجاری به توسعه فعالیت های اقتصادی و انجام سرمایه گذاری های جدید، ضروری است.

۴- پیشینه تحقیقات

۴-۱ تحقیقات داخلی

طبری علوی (۱۳۹۳)، تخصص صنعت حسابرِس و پیامدهای حسابرِس، موسسات حسابرِس با توجه به کیفیت خدماتی که به صاحبکاران خود ارائه می کنند متفاوت هستند. یک استراتژی تمایز در ارائه خدمات به شرکت های صاحبکار، دانش عمیق نسبت به صنعتی است که صاحبکار در آن فعالیت می کند. تخصص صنعت موسسات حسابرِس باعث افزایش تقاضا برای خدمات حسابرِس و غیر حسابرِس، بهبود کارایی حسابرِس از طریق ایجاد صرفه اقتصادی، ایجاد موانع ورود با ملزم کردن داوطلبان جدید به سرمایه گذاری بخش قابل توجهی از منابع در کسب دانش در صنعت مربوط، تاثیر بر پیامدهای حسابرِس مرتبط با مشتری مثل حق الزحمه حسابرِس و کیفیت گزارشگری مالی می شود.

حاجیان، (۱۳۹۰)، بررسی تاثیر تخصص در صنعت و دوره تصدی حسابرِس بر مدیریت سود (با تاکید بر صورت های مالی میان دوره ای) در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، این پژوهش به بررسی تاثیر تخصص در صنعت و دوره تصدی حسابرِس بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران می پردازد. در این پژوهش تعداد ۷۳ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۰-۱۳۸۷ مورد بررسی قرار گرفت. جهت آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیونی خطی و آزمون تفاوت استفاده شد، و تاثیر متغیرها به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفت. یافته های پژوهش نشان می دهد که نتایج یکسانی هم برای داده های سالانه و هم برای داده های میان دوره ای بدست آمده است. این نتایج نشانگر این است که تخصص در صنعت و دوره تصدی حسابرِس بر مدیریت سود تاثیر منفی دارد و همچنین امکان مدیریت سود در شرکت هایی که به وسیله حسابرسان متخصص در صنعت و با دوره تصدی بالای چهار سال، حسابرِس می شوند متفاوت (کمتر) است از شرکت هایی که به وسیله این حسابرسان، حسابرِس نمی شوند.

نمازی و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین کیفیت حسابرِس و مدیریت سود با استفاده از ۶۱ مشاهده در سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۰ پرداختند، نتایج نشان می دهد که بین اندازه حسابرِس و مدیریت سود رابطه ای وجود ندارد ولی بین دوره تصدی حسابرِس و مدیریت سود رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد.

کرمی و همکاران (۱۳۸۹) رابطه بین دوره تصدی حسابرِس و مدیریت سود را مورد آزمون قرار دادند آنها با استفاده از ۱۳۳ مشاهده در سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵ به این نتیجه رسیدند که رابطه طولانی مدت میان صاحبکار و حسابرِس، باعث افزایش انعطاف پذیری مدیریت در استفاده از اقلام تعهدی اختیاری می گردد اما این استفاده بیشتر در جهت کاهش سود (محافظه کارانه) است.

نونهال و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی رابطه بین کیفیت حسابرِس و قابلیت اتکای اقلام تعهدی در سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ پرداختند، نتایج این پژوهش نشان می دهد شرکت های حسابرِس شده توسط حسابرِس با کیفیت بالاتر در مقایسه با شرکت های حسابرِس شده توسط حسابرِس با کیفیت پایین تر دارای ضریب پایداری اقلام تعهدی بیشتری بوده و در نتیجه قابلیت اتکای اقلام تعهدی بالایی دارند.

۴-۲ تحقیقات خارجی

گراملینگ و استون^۷ (۲۰۱۴)، با خلاصه کردن ۹ مقاله در مورد ساختار بازار، به این نتیجه دست یافت که سهم بازار موسسه حسابرسی می تواند به عنوان شاخصی برای تخصص صنعت حسابرسی به کار رود. بعد دوم یعنی استراتژی بازار موسسات حسابرسی با متخصصین صنعت، اصلاً مورد مطالعه قرار نگرفته است. زیرا مستلزم اطلاعات در مورد فرآیند تولید موسسه حسابرسی مثل کل تلاش حسابرسان، ترکیب نیروی کار و حاشیه سود است که ماهیتاً خصوصی می باشد علاوه بر این رابطه بین تخصص صنعت موسسه حسابرسی و سایر استراتژی های بازار مثل بازاریابی و سیاستهای استخدام مورد بررسی قرار نگرفته است.

نتایج پژوهش سون و گرابتری^۸ (۲۰۱۱)، (نشان داد) شرکتهایی که انتظارات تحلیل گران مالی را در خصوص سود برآورده نکرده اند ، صورتهای مالی خود را دیر تر ارائه می نمایند. آنها هم چنین دریافتند تحلیلگران مالی بر سود شرکتهایی که سود خود را به موقع گزارش می نمایند، بیشتر تمرکز می کنند تا سایر شرکتهای اصلی) در بررسی به موقع بودن گزارشگری مالی در ترکیه دریافت ۱۳ درصد از شرکتهای نمونه تحقیق صورتهای مالی جداگانه و ۲۶ درصد از شرکتهای نمونه تحقیق صورتهای مالی تلفیقی را فراتر از موعد مقرر به بورس ارائه می دهند. او هم چنین نشان داد که نوع اظهار نظر حسابرسان ، سودآوری ، نوع صنعت و نوع حسابرسان از متغیرهای تاثیر گذار بر ارائه به موقع صورتهای مالی است. شرکتهایی که گزارش مقبول دریافت نموده اند ، شرکتهای فعال در صنایع تولیدی و هم چنین شرکتهای سودآور صورتهای مالی خود را زودتر از بقیه به بورس ارائه می دهند.

زنگین و اوزکان^۹ (۲۰۱۰) رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود را در صورت های مالی میان دوره ای با استفاده از ۲۱۵۲ مشاهدات سه ماهه شرکت در سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۰۶ بررسی کردند آنها دریافتند که ۴ بزرگ حسابرسان، تخصص در صنعت و تصدی شرکت حسابرسی (به عنوان شاخص های کیفیت حسابرسی) اقلام تعهدی اختیاری (شاخصی برای مدیریت سود) را دچار محدودیت می کند.

۵-اهداف

در اکثر تحقیقات حسابداری سعی بر یافتن روش هایی است تا موجبات بهبود و تسهیل در تصمیم گیری سرمایه گذاران، سهامداران و تحلیل گران مالی فراهم آید. تحقیق حاضر نیز بر آن است تا با شناسایی و بررسی تاثیر تخصص صنعت حسابرسان بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع را برآورده سازد.

تعیین چگونگی تاثیر تخصص صنعت حسابرسان بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هدف اصلی این تحقیق می باشد.

^۷ Gramlyng and acetone

^۸ Son and Grabtree

^۹ Zengin&Ozkan

اهداف علمی تحقیق

هدف علمی این تحقیق این است که به توسعه ادبیات تحقیق و خلاءهای موجود در زمینه موضوع یعنی بررسی رابطه بین کمیته های حسابرسی و کیفیت افشای اطلاعات بشرح زیر کمک نماید:

۱. تعیین چگونگی تاثیر تخصص صنعت حسابرس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع

۱-۱ تعیین چگونگی رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و امتیاز گزارشگری مالی به موقع

۱-۲ تعیین چگونگی رابطه بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع

۱-۳ تعیین چگونگی رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و مدیریت سود

اهداف کاربردی تحقیق

نتایج این مطالعه با توجه به هدف آن می تواند توسط گروههای ذیل مورد استفاده واقع شود.

الف - سازمان بورس اوراق بهادار

یافته های این پژوهش می تواند برای سازمان بورس اوراق بهادار بعنوان مرجع نظارتی بر فعالیتهای شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نیز بعنوان متولی بازار سرمایه و تدوین کننده دستورالعمل های نظارتی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران مفید واقع شود.

ب - سهامداران ، سرمایه گذاران

سهامداران ، سرمایه گذاران برای تصمیمات سرمایه گذاری نیازمند استفاده از اطلاعاتی هستند که به آنها کمک کند.

ج - تحلیل گران مالی

یافته های این تحقیق می تواند توسط تحلیل گران مالی در شناسایی شرکتها مورد استفاده قرار گیرد.

د - دانشگاهها و موسسات پژوهشی :

دانشگاهها و موسسات پژوهشی به عنوان تولید کنندگان علم همواره بایستی از آخرین یافته های علمی آگاه باشند . آنها می توانند یافته های تحقیقات دیگران را به کار بسته و تحقیقات جدیدی را پیش گرفته و از این طریق تولید علم جدید بنمایند . این تحقیق می تواند در جهت کمک به محققان و دانشجویان در جهت بسط مبانی نظری مرتبط با موضوع این مطالعه مفید واقع شود.

۶-فرضیه های تحقیق

با توجه به اهداف تحقیق فرضیه های تحقیق به شرح زیر می باشد:

تخصص صنعت حسابرس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد

۱-۱ بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود دارد

۱-۲ بین تخصص صنعت حسابرس و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود دارد.

۳-۱ بین تخصص صنعت حسابرِس و مدیریت سود رابطه وجود دارد.

۷- روش تحقیق

روش تحقیق به مجموعه‌ای از قواعد، ابزار و راه‌های معتبر (قابل اطمینان) و نظام یافته برای بررسی واقعیت‌ها، کشف مجهولات و دست یابی به راه حل مشکلات است (عزتی، ۱۳۷۶). بر اساس ماهیت و روش، تحقیقات علمی را می‌توان به پنج گروه تحقیقات تاریخی، توصیفی، همبستگی یا هم‌خوانی، علیّ (پس رویدادی) و تجربی (آزمایشی) تقسیم کرد (حافظ نیا، ۱۳۸۵). روش تحقیق حاضر از سه دیدگاه هدف، ماهیت و محتوایی و شیوه اجرا تقسیم بندی شده است.

۷-۱ روش تحقیق از نظر هدف

این تحقیق از منظرهدف از نوع تحقیقات کاربردی است. تحقیق کاربردی تلاشی برای یافتن پاسخی برای حل یک معضل و مشکل عملی، که در دنیای واقعی وجود دارد. این تحقیق از نتایج تحقیق‌های بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روش‌ها، ابزارها، وسایل، تولیدات، ساختارها و الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی استفاده می‌نماید. در واقع یک تحقیق کاربردی است که از اطلاعات واقعی و روش‌های مختلف آماری برای رد یا عدم رد فرضیه‌ها استفاده می‌کند و در حوزه تئوری اثباتی قرار می‌گیرد. در این مطالعه از داده‌های تابلویی استفاده می‌شود. فرض اغلب آزمونهای آماری این است که داده های مورد آزمون دارای توزیع نرمال هستند. برای تعیین اینکه توزیع داده‌های مورد استفاده در تحقیق، دارای توزیع نرمال هستند یا خیر، از آزمون نرمال بودن استفاده می‌شود. برای بررسی روابط میان متغیرها از آزمون های همبستگی استفاده شده و برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون مقطعی استفاده می شود. همچنین در این تحقیق از آزمون تفاوت در میانگین ها نیز برای آزمون فرضیات استفاده می شود. از نرم افزار آماری Eviews برای انجام تحلیل های آماری استفاده می‌شود.

۷-۲ روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوا

در این پژوهش از این رو که در پس از وقوع رویدادها بین بررسی موضوع می‌پردازد، در زمره پژوهش‌های همبستگی، پس رویدادی می‌باشد.

۸- جامعه آماری و نمونه آماری

جامعه ی آماری شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و نمونه آماری شامل شرکتهایی است که مجموعه شرایط زیر را داشته باشد:

۱-شرکتهایی که قبل از سال ۱۳۸۵ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۵ نیز در لیست بورس باشند.

۲-شرکتهایی که در طی دوره مورد بررسی (۱۳۸۵-۱۳۹۵) تغییر سال مالی نداشته باشند.

۳-شرکتهایی که داده های آنها برای انجام این تحقیق مورد نیاز است ، در دسترس باشد.

جدول ۱: جدول نهایی نمونه آماری

شرکتهای پذیرفته شده در بورس	۳۰۹
تعداد شرکتهایی که بعد از سال ۸۵ درج شده اند	۴۶
سال مالی متفاوت از ۲۹ اسفند	۵۲
بانکها و موسسات مالی و سرمایه گذاری	۲۰
عدم دسترسی به اطلاعات مورد نیاز	۵
تعداد نمونه نهایی در دسترس	۱۸۶

۹- روش و ابزار گردآوری داده ها

داده های مورد نیاز این تحقیق از صورتهای مالی حسابرسی شده و سایر گزارشات مالی شرکتهایی عضو نمونه از منابع زیر جمع آوری می شود:

- ۱- بانک اطلاعاتی ره آورد نوین .
- ۲- بانک اطلاعاتی جامع شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، از طریق سایت اینترنتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران.

۳- صورتهای مالی حسابرسی شده شرکت های پذیرفته شده از طریق سایت کدال.

استفاده از کتابخانه های معتبر در رشته حسابداری و سایت های معتبر برای دریافت اطلاعات مربوط به موضوع تحقیق.

داده های مورد نیاز این تحقیق از صورتهای مالی حسابرسی شده و سایر گزارشات مالی شرکتهایی عضو نمونه جمع آوری می شود.

۱۰- روش و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها

در این مطالعه از داده های مقطعی و تابلویی استفاده می شود. فرض اغلب آزمونهای آماری این است که داده های مورد آزمون دارای توزیع نرمال هستند. برای تعیین اینکه توزیع داده های مورد استفاده در تحقیق، دارای توزیع نرمال هستند یا خیر، از آزمون نرمال بودن استفاده می شود. برای بررسی روابط میان متغیرها از آزمون های همبستگی استفاده شده و برای آزمون

فرضیه ها از روش رگرسیون مقطعی استفاده می شود. همچنین در این تحقیق از آزمون تفاوت در میانگین ها (تحلیل تی) نیز برای آزمون فرضیات استفاده می شود. از نرم افزار آماری Eviews برای انجام تحلیل های آماری استفاده می شود.

۱۱- یافته های تحقیق

۱۱-۱ نتیجه آزمون فرضیه اول

فرضیه اول بیان می دارد: تخصص صنعت حسابرِس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد.

مدل رگرسیونی فرضیه اول

$$score_{it} = \beta_0 + \beta_1 em_t + \beta_2 ais_t + \beta_3 em * ais_t + \beta_4 size + \beta_5 lev_t + \beta_6 esteglal_t + \beta_7 doganegi_t + \beta_8 nahadi_t + \varepsilon$$

H₀: تخصص صنعت حسابرِس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تاثیر ندارد.

H₁: تخصص صنعت حسابرِس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد.

جدول ۲: نتیجه آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: امتیاز گزارشگری مالی به موقع				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	Prob
مقدار ثابت	C	۰,۷۹۵۶۴۸	۵,۸۹۵۹۵۹	۰,۰۰۰۰
مدیریت سود	EM	۰,۰۰۴۲۷۷	۰,۰۴۴۸۰۶	۰,۹۶۴۳
تخصص حسابرِس	AIS	۰,۰۴۲۱۵۶	۰,۷۰۰۷۷۴	۰,۴۸۳۵
تخصص * مدیریت سود	EM*AIS	۰,۰۲۲۴۷۷	۲,۸۴۵۹۱۸	۰,۰۰۴۵
اندازه شرکت	SIZE	۰,۱۲۱۴۱۶	۰,۶۱۷۶۶۸	۰,۵۳۶۹
اهرم مالی	LEV	۰,۰۳۹۶۱۴	۰,۷۰۵۶۵۳	۰,۴۸۰۵
نوع حسابرِس	HESABRAS	۰,۰۴۲۰۴۵	۱,۴۲۸۶۲۱	۰,۱۵۳۳
استقلال هیات مدیره	ESTEGLAL	-۰,۱۴۹۵۳۹	-۲,۳۱۹۶۷۹	۰,۰۲۰۵
دوگانگی مدیر عامل	DOGANEGI	۰,۰۳۰۳۰۰	۰,۳۷۹۲۹۹	۰,۷۰۴۵

۰,۹۶۱۹	۰,۰۴۷۷۹۱	۰,۰۰۳۰۰۴	NAHADI	سرمایه گذاران نهادی
			۲,۳۶۷۶۲۷	آماره F
			۰,۰۱۱۶۵۰	سطح معنی داری $F(Prob)$

بررسی تایید یا رد فرضیه

نتایج جدول (۲) نشان می دهد که مدیریت سود و تخصص صنعت حسابرِس با ضریب (۰,۲۲۲) و معنی داری (۰,۰۰۴۵۰) تاثیر بر گزارشگری مالی به موقع دارد. بنابراین می توان گفت تخصص صنعت حسابرِس بر رابطه ی بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد. همچنین از بین متغیرهای کنترلی وارد شده به مدل، استقلال هیات مدیره بر گزارشگری مالی تاثیر دارد.

۱۱-۲ نتیجه آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم بیان می دارد: بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود دارد.

مدل رگرسیونی فرضیه دوم

$$score_{it} = \beta_0 + \beta_1 em_t + \beta_2 size + \beta_3 lev_t + \beta_4 esteglal_t + \beta_5 doganegi_t + \beta_6 nahadi_t + \varepsilon$$

H: بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود ندارد.

H_۱: بین مدیریت سود و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود دارد.

جدول ۳: نتیجه آزمون فرضیه دوم

متغیر وابسته: امتیاز گزارشگری مالی به موقع				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	Prob
مقدار ثابت	C	۰,۸۱۳۴۱۶	۵,۹۶۵۲۲۸	۰,۰۰۰۰
مدیریت سود	EM	۰,۰۳۶۰۳۵	۰,۵۳۲۹۳۲	۰,۵۹۴۱
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۲۱۸۲۲	۲,۷۳۸۳۵۸	۰,۰۰۶۲
اهرم مالی	LEV	۰,۰۴۱۵۰۹	۰,۶۹۳۲۹۰	۰,۴۸۸۲

نوع حسابرس	HESABRAS	۰,۰۴۲۵۲۶	۱,۴۴۳۲۹۰	۰,۱۴۹۱
استقلال هیات مدیره	ESTEGLAL	-۰,۱۴۸۴۹۴	-۲,۲۷۹۶۳۳	۰,۰۲۲۷
دوگانگی مدیر عامل	DOGANEGI	۰,۰۳۹۷۵۶	۰,۵۰۳۸۰۷	۰,۶۱۴۵
سرمایه گذاران نهادی	NAHADI	۰,۰۰۵۴۱۲	۰,۰۸۶۵۱۶	۰,۹۳۱۱
آماره F	۲,۶۴۸۸۱۸			
سطح معنی داری $F(Prob)$	۰,۰۰۹۹۸۰			

بررسی تایید یا رد فرضیه

نتایج جدول (۳) نشان می دهد که مدیریت سود با ضریب (۰,۰۳۶) و معنی داری (۰,۵۹۴) تاثیر بر گزارشگری مالی به موقع ندارد. همچنین از بین متغیرهای کنترلی وارد شده به مدل، استقلال هیات مدیره، اندازه شرکت و اهرم مالی بر گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد. با این نکته که استقلال هیات مدیره تاثیر منفی بر مدیریت سود دارد.

۱۱-۳ نتیجه آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم بیان می دارد: بین تخصص صنعت حسابرس و امتیاز گزارشگری مالی به موقع رابطه وجود دارد.

مدل رگرسیونی فرضیه سوم

$$score_{it} = \beta_0 + \beta_1 ais_t + \beta_2 size_t + \beta_3 lev_t + \beta_4 esteglal_t + \beta_5 doganegi_t + \beta_6 nahadi_t + \varepsilon$$

H_۰: بین تخصص صنعت حسابرس و امتیاز گزارشگری مالی به موقع وجود رابطه ندارد.

H_۱: بین تخصص صنعت حسابرس و امتیاز گزارشگری مالی به موقع وجود رابطه دارد.

جدول ۴: نتیجه آزمون فرضیه سوم

متغیر وابسته: امتیاز گزارشگری مالی به موقع				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	$Prob$
مقدار ثابت	C	۰,۹۵۶۴۲۵	۱۴,۷۴۶۰۱	۰,۰۰۰۰
تخصص صنعت حسابرس	AIS	۰,۰۵۵۱۰۳	۳,۷۵۵۸۲۱	۰,۰۰۰۲
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۰۷۲۷	۱,۶۸۵۲۸۲	۰,۰۹۲۱

۰,۱۰۵۴	۱,۶۱۹۸۴۶	۰,۰۴۳۴۲۷	LEV	اهرم مالی
۰,۰۰۰۶	۳,۴۲۱۰۱۴	۰,۰۳۲۰۰۵	HESABRAS	نوع حسابرس
۰,۰۰۰۱	-۳,۹۲۳۰۹	-۰,۰۹۷۳۶۳	ESTEGLAL	استقلال هیات مدیره
۰,۶۱۴۵	-۰,۱۳۱۶۱۸	-۰,۰۰۶۸۲۵	DOGANEGI	دوگانگی مدیر عامل
۰,۵۰۰۶	۰,۶۷۳۶۸۸	۰,۰۳۰۳۸۲	NAHADI	سرمایه گذاران نهادی
			۹,۱۳۲۹۹۲	آماره F
				سطح معنی داری $F(Prob)$
			۰,۰۰۰۰۰۰	

بررسی تایید یا رد فرضیه

نتایج جدول (۴) نشان می دهد که تخصص حسابرس صنعت با ضریب (۰,۰۵۵) و معنی داری (۰,۰۰۲) تاثیر بر گزارشگری مالی به موقع دارد. همچنین از بین متغیرهای کنترلی وارد شده به مدل، استقلال هیات مدیره، اندازه شرکت و نوع حسابرس بر گزارشگری مالی به موقع تاثیر دارد.

۱۱-۴ نتیجه آزمون فرضیه چهارم

فرضیه چهارم بیان می دارد: بین تخصص صنعت حسابرس و مدیریت سود به رابطه وجود دارد.

مدل رگرسیونی فرضیه چهارم

$$em_{it} = \beta_0 + \beta_1 ais_t + \beta_2 size_t + \beta_3 lev_t + \beta_4 esteglal_t + \beta_5 doganegi_t + \beta_6 nahadi_t + \varepsilon$$

H: بین تخصص صنعت حسابرس و مدیریت سود رابطه وجود ندارد.

H_۱: بین تخصص صنعت حسابرس و مدیریت سود رابطه وجود دارد.

جدول ۵: نتیجه آزمون فرضیه چهارم

متغیر وابسته: امتیاز گزارشگری مالی به موقع				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	Prob
مقدار ثابت	C	۰,۱۹۴۴۵۹	۴,۷۳۸۶۶۲	۰,۰۰۰۰
تخصص صنعت حسابرس	AIS	-۰,۰۰۹۴۶۵	-۰,۷۰۲۷۲۵	۰,۴۸۲۳
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۲۱۹۴۷	۰,۷۹۹۱۴۹	۰,۴۲۴۳
اهرم مالی	LEV	-۰,۰۷E-۰۵	-۰,۰۱۵۵۸۵	۰,۹۸۷۶
نوع حسابرس	HESABRAS	-۰,۰۰۶۷۹۰	-۰,۸۸۳۶۸۱	۰,۳۷۷۰
استقلال هیات مدیره	ESTEGLAL	-۰,۰۰۱۷۴۶	-۰,۰۶۰۸۸۵	۰,۹۵۱۵
دوگانگی مدیر عامل	DOGANEGI	-۰,۰۳۲۰۴۵	-۱,۳۷۸۸۰۵	۰,۱۶۸۱

سرمایه گذاران نهادی	NAHADI	-۰,۰۱۵۸۹۹	-۱,۰۸۴۰۷۳	۰,۲۷۸۵
آماره F		۰,۵۰۳۱۶۰		
سطح معنی داری $F(Prob)$		۰,۰۰۰۰۰۰		

بررسی تایید یا رد فرضیه

نتایج جدول (۵) نشان می دهد که تخصص حسابرس صنعت با ضریب (۰,۰۰۹) و معنی داری (۰,۴۸۲۰) تاثیر بر مدیریت سود ندارد. همچنین از بین متغیرهای کنترلی وارد شده به مدل، هیچکدام تاثیر معنی داری بر مدیریت سود نشان نداد.

۱۲- بحث و نتیجه گیری

هرگاه تخصص در صنعت حسابرس پایین باشد، در آن صورت رابطه ی بین دوره ی تصدی حسابرس طولانی تر و کیفیت بالاتر سود، قوی تر خواهد بود و برعکس. پدیده تغییر حسابرس باعث مطرح شدن استدلال های از سوی مخالفان و موافقان این پدیده گردید. مخالفان تغییر، استدلال می کنند بعد از اینکه حسابرس صاحبکار جدید را پذیرفت، گاهی اوقات لازم است که از صاحبکار شناخت بدست آورد، که اغلب شامل سطوحی است که حسابرس را مستعد از دست دادن تحریف های عمده می نماید. وقتی دوره تصدی افزایش یابد، حسابرس اطلاعات کاملتری از ریسک های صاحبکار و چگونگی عملکرد سیستم های وی بدست می آورد و همچنین حسابرس می تواند رویه ها و فرآیندهای حسابرسی را جهت کشف تحریف ها تعدیل نماید (آراد و آقایی دانشور، ۱۳۹۱).

دیدگاه اول بیان می کند که در سال های ابتدایی کار حسابرسان با صاحبکاران جدید، حسابرسان ممکن است به دلیل ترس از طرح دعاوی حقوقی علیه آنها که ممکن است در پی عدم شناخت کافی از فعالیت های صاحبکار پدید آید رویه های محافظه کارانه تری از سوی صاحبکاران خود درخواست کنند. اما با گسترش روابط و احتمالاً کاهش استقلال، تمایلی برای مقاومت در برابر خواسته های مدیریت صاحبکار ندارند و به این ترتیب مدیران به گونه ای خوش بینانه به گزارش بپردازند. یافته ها همیلتون و همکاران (۲۰۰۵) و کریشان (۲۰۰۷) تاکید کننده این دیدگاه است (کرمی و بذرافشان، ۱۳۸۸). سود خالص، یکی از مهم ترین اقلام تهیه شده با سیستم حسابداری است که توسط استفاده کنندگان درون سازمانی و برون سازمانی به منظور گرفتن تصمیم های اقتصادی مورد استفاده قرار می گیرد. اهمیتی که سود حسابداری برای استفاده کنندگان از اطلاعات مالی دارد، باعث شده که مدیریت واحد تجاری به ملاغ و چگونگی تهیه اطلاعات و ارائه آن توجهی خاص قائل شود. یکی از جنبه های با اهمیت سود حسابداری نقش آن در قراردادهای تامین مالی است. وجود بدهی ها علاوه بر اینکه خود یکی از عوامل ایجاد انگیزه برای مدیریت مالی است وجود بدهی ها علاوه بر اینکه خود یکی از عوامل ایجاد انگیزه برای مدیریت سود است، می تواند از طریق کاهش رفتارهای فخرصت طلبانه مدیران به کاهش نوسانات سود واحد تجاری و بنابراین کاهش مدیریت سود منجر شود.

منظور از مدیریت سود در واقع، نوعی دستکاری مصنوعی سود توسط مدیریت جهت رسیدن به اهداف دلخواه است. استقراض یکی از گزینه های مطلوب برای مدیران است. اما آنچه اعتبار دهندگان در خصوص اعطای اعتبار اهمیت دارد، توان پرداخت اصل و بهره وام توسط وام گیرنده است. بدین منظور اعتبار دهندگان برای ارزیابی توان مالی شرکتها، صورتهای مالی و به ویژه رقم سود را مورد بررسی قرار می دهند. اما آنچه موجب نگرانی آنها در این زمینه می شود، امکان مداخله نادرست مدیریت در محاسبه سود است که باعث کاهش کیفیت سود گزارش شده می شود. تامین مالی از طریق بدهی به علت صرفه جویی مالیاتی و نرخ پایین تر آن در مقایسه با بازده سهامداران، راه حل مطلوب تری برای تامین مالی محسوب می شود. اما آنچه برای اعتبار دهندگان در خصوص اعطای وام و اعتبار اهمیت دارد، توان پرداخت اصل و بهره وام و اعتبارات پرداختی توسط وام گیرنده می باشد. عموماً یکی از راهکارهایی که اعتبار دهندگان جهت ارزیابی توان پرداخت اصل و بهره وام به آن توجه می کنند، بررسی صورتهای مالی شرکتها است، که در این میان صورت سود و زیان و به ویژه رقم سود قبل از بهره از اهمیت خاصی برخوردار است. اما آنچه موجب دغدغه خاطر اعتبار دهندگان در استفاده از سود حسابداری شده است، محاسبه این رقم با استفاده از رویکرد تعهدی است.

براساس این رویکرد، با تحقق درآمدها و وقوع هزینه ها و بدون توجه به زمان مبادله وجه نقد، سود شناسایی می شود. لذا در محاسبه سود از پیش بینی ها و برآوردها استفاده می گردد که این امر دستکاری سود توسط مدیریت را امکان پذیر ساخته و کیفیت سود گزارش شده، یعنی توانایی سود در پیش بینی جریان های نقدی آتی را مورد تردید قرار می دهد. اگر سود، جریان های نقدی آینده را به گونه ای دقیق تر پیش بینی نماید، اعتبار دهندگان ریسک کمتری خواهند داشت؛ زیرا می توانند ریسک قدرت پرداخت دیون را به گونه ای دقیق تر برآورد نموده و احتمال متضرر شدن خود را در اعطای نادرست اعتبار، کاهش دهند. بنابراین اعتبار دهندگان، اطلاعات با کیفیت تر به ویژه سود با کیفیت و به دور از هرگونه دستکاری را برای ارزیابی اعتبار وام گیرندگان تقاضا می کنند (فروغی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۳۸).

مدیران به صورت فرصت طلبانه بر سود خالص مدیریت می کنند و به این منظور از روش های متعددی استفاده می کنند. آنان به منظور نشان دادن تصویری مطلوب از روند سودآوری، در چهار چوب اصول و روشهای حسابداری دست به مدیریت سود می زنند. مدیران از طریق انتخاب روشهای خاص حسابداری و همچنین تغییر در برآوردها می توانند سود را دستکاری نمایند. انتخاب و تغییر اصول پذیرفته شده حسابداری اجازه می دهد بسیاری از معاملات با یک یا چند روش مختلف ثبت شوند. به عنوان مثال از بین روشهای ارزیابی موجودی ها، روش های استهلاک دارایی های ثابت و یا روش های شناسایی سود برای قراردادهای بلند مدت می توان یکی از روشهای فوق را انتخاب کرد و بعداً آن را تغییر داد (مرادی، ۱۳۸۶: ۱۰). تاکید روزافزون تحلیل گران مالی و سرمایه گذاران بر جریان های نقدی عملیاتی به عنوان شاخص شفاف تری از عملکرد شرکت، سبب شده مدیریت انگیزه بیشتری برای مدیریت سود داشته باشد تا از این طریق تصویر مطلوبی از عملکرد شرکت ارائه دهد و بتواند منابع تامین مالی برون سازمانی را حفظ کند. شرکتهایی که اهرم مالی بالایی دارند، اگر قادر به پرداخت تعهدات ناشی از تامین مالی برون سازمانی نباشند، هم در معرض ریسک ورشکستگی قرار خواهند گرفت و هم قادر به پیدا کردن اعتبار دهندگان جدید در آینده نخواهند بود.

۱۳-قردانی

بر خود لازم می‌دانم از استاد گرانقدرم؛ جناب آقای دکتر علی اصغر متقی، و تمامی دوستان و همکارانی که صمیمانه و بی-شائبه مرا در انجام این پژوهش، هادی و راهنما بوده و مدد رسانده‌اند؛ سپاسگزاری خود را اعلام و توفیق آنان را از خداوند متعال خواستارم.

۱۳-منابع

۱-۱۳ منابع داخلی

۱. احمدی مقدم، منصور، ابراهیمی، سید کاظم، بهرامی نسب، علی (۱۳۹۵)، رابطه بین تصمیمات تامین مالی با انواع مدیریت سود، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۸، شماره ۳۰.
۲. اصلانی، اکرم، زنجیردار، مجید، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه ای انعطاف پذیری مالی با فرصت های سرمایه گذاری، اولین همایش ملی حسابداری، حسابرسی و مدیریت.
۳. اعتمادی، حسین، آذر، عادل و ناظمی اردکانی، مهدی، (۱۳۸۹)، بررسی نقش تخصص حسابرس در صنعت بر مدیریت واقعی سود و عملکرد عملیاتی آتی، دانش حسابداری، شماره ۱، صص ۲۸-۹.
۴. افلاطونی، عباس و لیلی نیکبخت، (۱۳۸۹)، "اقتصاد سنجی در حسابداری و اقتصاد"، انتشارات ترمه، چاپ اول، تهران.
۵. ایزدی نیا، ناصر، ربیعی، حامد و حمیدیان، نرگس، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه بین اهرم مالی و مدیریت سود واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله پیشرفت های حسابداری. دوره ۵ شماره اول، صص ۵۴-۳۳.
۶. برادران حسن زاده، رسول، بادآور نهندي، یونس، نگهبان، لیلا (۱۳۹۳)، پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۱، شماره ۱۹.
۷. بهارمقدم، مهدی و علی کوهی. (۱۳۸۹). «بررسی نوع مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، دانش حسابداری، شماره ۲، صص ۹۳-۸۵.
۸. پیری، پرویز، برزگر صدقیانی، سمانه، (۱۳۹۴)، ارتباط بین اجزای انعطاف پذیری مالی داخلی، فصلنامه علمی-پژوهشی بررسیهای حسابداری و حسابرسی، دره ۲۲، شماره ۳.
۹. حسینی، سید احسان. (۱۳۹۱). «بررسی رابطه بین تغییر مدیریت و مدیریت سود»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۰. خدای پور، احمد، خورشیدی، علیرضا، شیرزاد، علی، (۱۳۹۲)، اثر کیفیت افشا بر انواع مدیریت سود، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۳، صص ۳۸-۲۱.
۱۱. خوش طینت، محسن و عبدالله خانی. (۱۳۸۲). «مدیریت سود و پاداش مدیران: مطالعه ای جهت شفاف سازی اطلاعات مالی»، مطالعات حسابداری، شماره ۳، صص ۱۵۳-۱۲۷.
۱۲. دادبه، فاطمه، شریفی، سمیه، باقرآبادی، سید محمد، (۱۳۹۲)، بررسی مدیریت سود و انعطاف پذیری حسابداری، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۶۹۸.
۱۳. رحمانی، علی و بشیری منش، نازنین، (۱۳۹۰)، بررسی اثر هموارسازی سود بر آگاهی بخشی قیمت سهام، پژوهش های حسابداری مالی، شماره ۹، صص ۵۴-۳۹.

۱۴. رحیمیان، محمد (۱۳۹۱)، ارزیابی وضعیت موجود مدیریت سرمایه در گردش در شرکت های ایرانی، رساله دکتری حسابداری از دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۱۵. سعیدی، علی، حمیدیان، نرگس، ربیعی، حامد (۱۳۹۲)، رابطه بین فعالیت های مدیریت سود واقعی و عملکرد آتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال ششم، شماره هفدهم.
۱۶. سعیدی، علی، نرگس حمیدیان، حامد ربیعی، (۱۳۹۲) رابطه ی بین فعالیت های مدیریت سود واقعی و عملکرد آتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری مدیریت، سال ششم، شماره هفدهم، صص ۴۵ - ۵۸.
۱۷. شعری آناقیز، صابر، محسنی رستاقی، بهرام، (۱۳۹۴)، بررسی انعطاف پذیری مالی و تصمیمات ساختار سرمایه در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۴۶، ص ۹-۲۶.
۱۸. فروغی، داریوش، ساکیانی، امین، تاثیر دوگانگی وظیفه مدیرعامل بر ریسک سقوط آتی قیمت سهام، مقاله ۲، دوره ۳، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۵، صفحه ۳۱-۵۲
۱۹. قدرتی، حسین، فیضی، سعید، (۱۳۹۴)، بررسی تاثیر حاکمیت شرکتی بر میزان مدیریت سود در بازار بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، سال چهاردهم، شماره ۵۸.
۲۰. کامیابی، یحیی، شهسواری، معصومه، سلمانی، رسول (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر مدیریت سود تعهدی بر رابطه بین مدیریت واقعی سود و هزینه سرمایه، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، دوره ۲۳، شماره ۱.
۲۱. لشگری، زهرا، احمد زاده، یونس، طحان، مریم (۱۳۹۴)، تاثیر مازاد وکسری وجه نقد بر بازده سهام در شرایط تورمی، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۷، شماره ۲۵.

۱۳-۲ منابع خارجی

۱. Choi, J. -H. , Kim, C. , Kim, J. -B. , & Zang, Y. (۲۰۱۰). Audit office size, audit quality, and audit pricing. Auditing: A Journal of Practice & Theory, ۲۹ (۱), ۷۳-۹۷.
۲. DeAngelo, L. E. (۲۰۱۴). Auditor independence, 'low balling', and disclosure regulation. Journal of Accounting and Economics, ۳, ۱۱۳-۱۲۷.
۳. Gul, Ferdinand. Bikki L, Jaggi. Gopal, V. Krishnan. (۲۰۰۷). "Auditor Independence: Evidence on the Joint Effects of Auditor Tenure and Nonaudit Fees". Auditing: A Journal of Practice & Theory. Vol ۲۶. No ۲. pp: ۱۱۷-۱۴۲.
۴. Kothari S.P, Andrew J. Leoneb, Charles E. Wasley. (۲۰۰۵). "Performance matched discretionary accrual measures". Journal of Accounting and Economics. ۳۹. ۱۶۳-۱۹۷.
۵. Krishnan. Gopal, V. (۲۰۰۳). " Does Big ۶ Auditor Industry Expertise constrain Earnings Management? ". Accounting Horizons. Vol ۱۷. No ۱. pp: ۱-۱۶.
۶. Li, X. (۲۰۱۰). "Real Earnings Management and Subsequent Stock Returns". working paper
۷. Linck, James S; Netter, Jeffry; Tao Shu. (۲۰۱۳), "Can Managers Use Discretionary Accruals to Ease Financial Constraints? Evidence from Discretionary Accruals Prior to Investment", Accounting Review, Vol. ۸۸ Issue ۶, p ۲۱۱۷.
۸. Manry, David L. Samuel, L. Tiras, Clark. M, Wheatley. (۲۰۰۸). "The Influence of Interim Auditor Reviews on the Association of Returns with Earnings". The Accounting Review. Vol ۶۸. No ۱. pp: ۲۵۱-۲۶۴.
۹. Marchica, M. T. & Mura. R. (۲۰۱۰). Financial flexibility, investment ability, and firm value: Evidence from firms with spare debt capacity, Financial Management, ۱۳۳۹-۱۳۶۸.

۱۰. Matsuura, S. (۲۰۰۸). On the relation between real earnings management and accounting earnings management: Income smoothing perspective. *Journal of International Business Research*, ۷(۳), ۶۳-۸۲.
۱۱. McVay, S. E., (۲۰۰۶), "Earnings Management Using Classification Shifting: An Examination of Core Earnings and Special Items", *The Accounting Review*, Vol. ۸۱, No. ۳, PP. ۵۰۱-۵۳۱.
۱۲. Mouna, S.(۲۰۱۵), Incentives and Constraints of Real Earnings Management: The Literature Review , *International Journal of Finance and Accounting* ۲۰۱۵, ۴(۴): ۲۰۶-۲۱۳
۱۳. Nor Farhana Selahudin, Zuraidah Mohd Sanusi and Pornanong Budsaratragoo.(۲۰۱۴) Monitoring financial risk ratios and earnings management: evidence from Malaysia and Thailand. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* ۱۴۵, ۵۱ – ۶۰.
۱۴. Oded, J. ,(۲۰۱۲), Payout Policy, Financial Flexibility, and Agency Costs of Free Cash Flow. *A Journal of practice & Theory*, Vol ۲۲.No۲,PP.۶۱
۱۵. Ozkan Aydin, Ozkan Neslihan, (۲۰۰۹). Corporate Cash Holdings: An Empirical Investigation of UK Companies, *Journal of Banking & Finance*, ۲۸, ۲۱۰۳۰-۲۱۳۴; Nathan Dong.G. (۲۰۱۶), Cultural Differences and Earnings Management Contagion, Columbia University
۱۶. R. Biundo (۲۰۰۸) *Acqua pubblica: proprietà et gestion de l'eau dans l'économie des cités de l'Empire*, in *Le quotidien municipal dans l'Occident romain*, M. Cébeillac-Gervasoni, C. Berrendonner and L. Lamoine (ed.) , pp.۳۶۵-۷۸
۱۷. Rahimi,K, Mosavi, A,(۲۰۱۶), Value of Financial Flexibility and Firm's Financial Policies: Empirical Evidence from the Firms Listed in Tehran Stock Exchange *International Journal of Economics and Finance*; Vol. ۸, No. ۴.
۱۸. Randall, Z. X, Yi ,Y(۲۰۱۳), Effect of Accounting Flexibility on Earnings Management through Stock Repurchases , *International Business Research*; Vol. ۶, No. ۱۰.
۱۹. Riddiough, T., & Steiner, E. (۲۰۱۶).Agency, financial flexibility, and firm value: Evidence from REITs[Electronic version]. Retrieved[insert date], from Cornell University, SHA School site:<http://scholarship.sha.cornell.edu/workingpapers/۲۴>
۲۰. Robert, K. W. (۲۰۱۵). The Relationship between Financial Flexibility and DividendPayouts: A Case of Listed Firms in Kenya. *European Journal of Business and Management*, ۷(۳), ۵۱-۵۸.
۲۱. Robert, K. W. (۲۰۱۵). The Relationship between Financial Flexibility and DividendPayouts: A Case of Listed Firms in Kenya. *European Journal of Business and Management*, ۷(۳), ۵۱-۵۸.
۲۲. Romanus, R. N., Maher, J. and Fleming, J., (۲۰۰۸), "Auditor industry specialization, auditor changes and accounting restatements", *Accounting Horizons*, Vol. ۲۲, No. ۴, PP. ۳۸۹-۴۱۳.
۲۳. Roychowdhury, S. (۲۰۰۶). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics* ۴۲ (۳).pp. ۳۳۵-۳۷۰.